

מעל לחוקי הטבע

הפירוש "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - שבכל ימי חודש אדר צריכים להוסיף ולהרבות בשמחה ("מ'דארף האַלטן אין איין מרבה זיין"), היינו, שהשמחה ביום השני של חודש אדר צריכה להיות גדולה יותר מהשמחה ביום הראשון דחודש אדר, וכן הלאה, עד שבסוף החודש צריכה להיות שמחה גדולה ביותר. [.] מהו גודל החידוש בעניין השמחה?

שמחה - פורצת גדר, הן למעלה, ועל-ידי זה נמשך גם למטה, שמתבלות כל ההגדרות וההגבלות שעל-פי חוקי הטבע. והיינו, שאפילו אם מצד חוקי הטבע יש כל מיני מניעות - מתבלים הם על-ידי השמחה...

(תורת מנחם (תשי"ז) כרך יט, עמ' 215)

הזכות להיות עובד

עבדו את הוי' בשמחה. בעבודת ה' שני אופני עבודה: מרירות על העבר ושמחה בעבודה בקבלת-עול על לבא.

כמו בעל-עסק, ככל שיהיה עשיר, בכל-זאת מתייגע הוא בהתמסרות גדולה ביותר, בימי הקיץ הארוכים והחמים, כמו בימי השלג הקפואים - תמיד בהתמסרות. כך צריך להיות בעבודת ה': בעבודה של קבלת עול צריכה להיות נרגשת שמחת הנפש מזה שהאדם זוכה להיות עובד השם.

(ספר השיחות תש"ו-השי"ת, תש"ח עמ' 250, בתרגום)

ניקיון בשמחה

יש להיות בשמחה. כאשר אדם מתבונן בעצמו, יראה לפעמים כתמים שיש לנקותם, אך כל זה צריך להיעשות בשמחה.

(ספר השיחות תש"ו-השי"ת, תש"ז עמ' 127, בתרגום)

העיקר שנהיה באחדות

אנו ניקח משקה ושהמשקה 'ייקח' אותנו - אם כל היהודים יהיו בהתאחדות בחיצוניות כפי שהם בפנימיות, היה אפשר לשאת את הגלות...

(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז, תרפ"ג עמ' 45, בתרגום)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קכח

ערב שבת קודש

פרשת ויקהל/שקלים

כ"ד באדר א' התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא לאור על-ידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ד באדר-ראשון ה'תשע"ו - א' באדר-שני ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ד באדר-ראשון	הלכות שבועות פרק ז-ט.	הלי בית הבחירה פרק ו.	מל"ת רמח.רמט.
ש"ק	כ"ה באדר-ראשון	פרק י-יב.	פרק ז.	מ"ע ז.
א'	כ"ו באדר-ראשון	הלכות נדרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ח.	מ"ע צד.
ב'	כ"ז באדר-ראשון	פרק ד-ו.	הלי כלי המקדש והעובדים בו.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
ג'	כ"ח באדר-ראשון	פרק ז-ט.	פרק ב.	מל"ת קנו.
ד'	כ"ט באדר-ראשון	פרק י-יב.	פרק ג.	מ"ע צה.
ה'	ל' באדר-ראשון	פרק יג. הלכות נזירות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ד.	מ"ע צה. צב. מל"ת רט.
ו'	א' באדר-שני	הלכות נזירות. פרק ג-ה.	פרק ה.	מל"ת רב. רג. רד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ד באדר ראשון	4:06	4:53	5:14	6:12	8:57	11:53	12:23	5:40.6	6:05
ש"ק, כ"ה באדר ראשון	4:05	4:52	5:13	6:11	8:56	11:53	12:23	5:41.4	6:06
א', כ"ו באדר ראשון	4:04	4:51	5:12	6:09	8:55	11:52	12:22	5:42.1	6:06
ב', כ"ז באדר ראשון	4:02	4:49	5:11	6:08	8:55	11:52	12:22	5:42.9	6:07
ג', כ"ח באדר ראשון	4:01	4:48	5:09	6:07	8:54	11:52	12:22	5:43.6	6:08
ד', כ"ט באדר ראשון	4:00	4:47	5:08	6:06	8:53	11:52	12:22	5:44.3	6:08
ה', ל' באדר ראשון	3:58	4:46	5:07	6:04	8:53	11:51	12:21	5:45.0	6:09
ו', א' באדר שני	3:57	4:45	5:06	6:03	8:52	11:51	12:21	5:45.8	6:10

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת ויקהל/שקלים	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויקהל/שקלים	5:04	6:17	5:19	6:19	5:09	6:18	5:22	6:19
פקודי	5:09	6:22	5:24	6:24	5:15	6:23	5:27	6:24

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מול: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 0722770100, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

במנחה אין אומרים תחנון.

יום חמישי

ל' באדר א', א' דראש-חודש אדר ב'

[מנהגי ראש-חודש פורטו בספר 'הלכות ומנהגי חב"ד ליום יום ולמעגל השנה', עמ' 310].

שחרית: "יעלה ויבוא". חצי הלל¹². "ואברהם זקן... זבדיה... ג' פעמים. קדישתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

אמירת ההלל כסדר התפילה חשובה יותר מאמירתו בציבור¹³.

קריאת התורה. אשרי, ובא לציון, יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת התפילין. הנחת תפילין דרבנותם¹⁴, קריאת-שמע, פרשיות: 'קדש' ו'היה

לקוטי שיחות כרך טו עמ' 549.

(12) ההוראה בסידור אדמו"ר היא: "ובימים שאין גומרים את ההלל, יש לנהוג שהש"ץ לבדו יברך בתחילה ובסוף, והקהל יענו אמן ויצאו בברכות". הנהגים כך, צריכים לוודא מראש שהש"ץ יאמר בקול את כל ברכת "יהללוך" ולא רק את סיומה "ברוך... בתשבוחות" (ע"פ הר"ף [ברכות פ"ז, בדפי הר"ף לד, א. וראה בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי' כ] שאין יוצאים י"ח בשמיעת חצי ברכה - הגר"ז נגולדברג שליט"א בשם הגאון רבי יעקב קלעמס ז"ל, אב"ד מוסקבה, שכ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע כתב עליו "שנים רבות עבדנו שם שכס אחד בעבודת הכלל" אג"ק ח"ט עמ' רלד, ראה גם בערכו במפתחות הגא"ק ובמפתחות ס' 'תולדות חב"ד ברוסיה הסובייטית'). אולם מאז שהזכיר הרבי (שיחות-קודש תשמ"א ח"ד עמ' 322 סל"ז) את "מנהג חסידים, אז מ'כאפט אריין אויך די ברכה בחשאי", רבו הנהגים כן, לברך לפני הש"ץ, או לברך ולסיים עמו, ולא לענות אמן על ברכתו - ראה בארוכה ב'התקשרות' גיליונות: שלח עמ' 17, תמו עמ' 17, רתמת עמ' 19 הע' 47.

(13) בשנים הראשונות סיפר הרה"ח ר"ל שיחי' גרונר בשם הרבי בשם אדמו"ר מהור"צ בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אח"כ כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו "אן אלטן געבאקענעם בולקע" [חלה ישנה שנאפתה מזמן]. וראה כף-החיים ס' תכב ס"ק לח, והמובא ב'התקשרות' גיליון תלב בלוח השבוע הערה 1.

(14) יש לדון אם הנחת תפילין דר"ת 'כסדר' קודם מוסף, כנדרש ע"פ הסוד (ע' כף-החיים ס' כה ס"ק צד ואל"ך), דוחה תפילה בציבור למי שאינו מספיק זאת לפני התפילה, אף שבס' 'אות חיים ושלום' (שם ס"ק כ) ובס' 'לקט הקמח' החדש (שם ס"ק קז) שללו הנהגה זו.

באם לא הניחו תפילין דר"ת קודם מוסף - מפני שכחה או סיבה אחרת - ניהם אחר מוסף (משמרת-שלום ס' ל ס"ק ג, הובא בהוספות לשו"ע אדה"ז ח"ג עמ' 1310 הערה 7).

כי יביאך', שש זכירות¹⁵ וחליצת התפילין. מזמור (כלשהו, כדי לומר הקדיש), חצי קדיש, מוסף¹⁶. בקשר להליכה לבית-עלמין למי שנשלמו לו י"ב חודשי אבלות בחודש זה, ראה בהערה¹⁷.

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי: "אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה - על-כל-פנים מתחיל מראש החודש"¹⁸ וכן "כבכל דבר חשוב - צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על-כל-פנים מראש החודש"¹⁹.

יום שישי

א' באדר ב', ב' דראש-חודש אדר ב'

מנהגי ראש-חודש, כדאמול.

(15) בהיום יום (י"ט מנ"א) ובספר-המנהגים (עמ' 5) נזכרו "הזכירות שנדפסו בסידור" בין הדברים הנאמרים בתפילין דר"ת, כשמניחין ארבע זוגות תפילין; ובהערות וציננים לסידור עם דא"ח' (שהרבי עבר עליהן והסכים לפירסומן) עמ' 718, נדפסה ההוראה גם כשמניחים רק שני זוגות תפילין. ולא מסתבר שה'זכירות' שהן בגדר 'מצווה' ולא 'תורה' [ובפרט שהכוונה בהן לתוכן הפסוקים ולא ללשונם, אג"ק כרך יב ס"ע ג] יכללו בהוראה (היום-יום אטבת, ספר-המנהגים עמ' 36) "השיעורים לומדים אחר סיום כל התפילה" וייאמרו ללא תפילין כבשבת ויו"ט.

(16) בפרמ"ג (ס' לד, משבצות סוף ס"ק ב) כתב שאין לקפל התפילין בשעת חזרת הש"ץ (כיוון שלמעשה אין מאזינים לש"ץ אז - ראה בשו"ע אדמו"ר ס' קכד ס"ו וס"ו), וא"כ - כש"כ בשעת קדיש (שאו אסור מדינא אפילו להרהר בד"ת, פר"ח סו"ס סח) וקדושה (ראה שו"ע אדמו"ר ס' נו ס"ז).

שכח לחלוץ התפילין והחל להתפלל בהן מוסף, כ' במשנה ברורה (ס' כה ס"ק סא) שלא יחלצן באמצע שמו"ע, כיוון שהחליצה אינה אלא מנהג. ובכף-החיים (שם ס"ק צח) מוזכר רק שיצא בדיעבד.

שמע קדושת 'כתר' מהש"ץ ועודנו בתפילת שחרית - יכסה התפילין-שליראש ויענה (מ'אסף לכל המחנות' ס' כה סוף ס"ק קלו, ובלקט-הקמח החדש שם ס"ק קה, ואין נוהגין כפר"ח ס' תכג שכתב לחלצן או להזיז ת"ש ממקומן ולחצוץ בין ידו לתש"י).

(17) מי שנפטר אביו או אמו בחודש ניסן אשתקד, ובחודש אדר-שני ימלאו לו י"ב חודשי אבלות, נהוג לעלות לבית-העלמין ביום השלמת י"ב חודש (ע"פ שו"ע יו"ד ס' שד"מ ס"ב), וכן מי שיש לו יארציט באדר סתם, מחמירים רבים, גם בין אנ"ש, לנהוג מנהגי יארציט גם באדר ב'. אבל בחודש ניסן עצמו, הורה הרבי שאין מבקרים בבית העלמין (הוראה להרבנית קרטיק ע"ה מת"א, מפי בני-המשפחה).

(18) ליקוטי שיחות כרך יא עמ' 340.

(19) ממכתב (כללי-פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת פרשת ויקהל - שקלים
כ"ה באדר א', מברכים החודש

הקריאה בו⁷ ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר פרשת 'שקלים' - מתחילת פרשת כ"ת ישא עד 'לכפר על נפשותיכם' (שמות ל, יא-ז). הגבהה וגלילה.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אזי לאחר חצי קדיש אין מגביהים אלא גוללים לפרשת שקלים. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר כל הקריאות, דהיינו לאחר מפטיר.

הפטרה: "ויכרות יהודיע... לכוהנים יהיו" (מלכים ב, יא, יז, יז).

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת שקלים 'ויכרות יהודיע', ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה⁸.

המולד: יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי, שעה 21:00, 31 דקות ו-15 חלקים.

מברכים החודש: ראש חודש אדר-שני (ולא: אדר ב') ביום החמישי וביום השישי.

אין אומרים 'אב הרהמים'.
ההתוועדות בבית הכנסת⁹.

יום רביעי

כ"ט באדר א'

ערב ראש-חודש אדר ב' - "יום כיפור קטן"¹⁰.
ביום זה יש להוסיף בג' הקוויין שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות) וגמילות-חסדים¹¹.

(7) רמ"א סו"ס קמו. שערי-אפרים שער י"ב. י"א בשם הרב מאיר של הארליג, שהרבי הקפיד להניח את הס"ת השני מימין הראשון דווקא (ודלא כמ"ש בס' פסקי תשובות ס' קמו ס"ק ג' משו"ת משנה הלכות ח"ג ס' כב, להניחו משמאל הראשון כדי שיהא קרוב יותר לבעל קורא, שלא יהיה אח"כ כמעביר על המצוות).

(8) לוח כולל-חב"ד, ש"פ נח.

(9) היום, ל' ניסן.

(10) נסמן בלקוטי-שיחות כרך לב עמ' 251.

(11) שיחות-קודש ה'תשל"ו עמ' 663, עמ' 667 ובכ"מ. וראה גם

להקהיל הכוחות למקדש הרוחני

מדוע קדם ציווי השבת לציווי עשיית המשכן? • המשכת העצמות בעשיית המשכן - רק לאחר התשובה ביום-הכיפורים, כשנאמר להם "סלחתי כדברך" • להקהיל ולאסוף כל כוחות הנפש אל תוך התפילה • ומה ההוראה מהקהלת בני-ישראל, גברים לחוד ונשים לחוד? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

עניין "סלחתי כדברך", הסליחה על חטא העגל שהיתה ביום הכיפורים:

המענה "סלחתי כדברך" היה על בקשתו של משה רבינו מהקב"ה "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על-פני האדמה"⁶, דהיינו שתהיה בישראל השראת אלקות בבחינת הפלאה ("ונפלינו").

דהנה, יש בחינת אלקות המתלבשת בטבע, שאותה משיגים גם חכמי אומות-העולם עלידי ההתבוננות בעולמות, שהתבוננות זו מביאה (ומכריחה) את ההכרה במציאות אלקות המהווה אותם, ובכללות הרי זה בחינת ממלא כל עלמין, האור המתלבש בעולמות, שמטעם זה אפשר להכריח מציאותו ממצייאות העולמות;

אבל "ונפלינו גו" פירושו - שבישראל יומשך בחינת האלקות המופלא מבחינת ממלא, והמופלא גם מבחינת סובב, שהוא עניין המשכת העצמות ממש⁷.

ובקשה זו נתמלאה בשעת עשיית המשכן, שעליו אמר הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שפירוש "ושכנתי" הוא שאני בעצמי הוא השוכן, עצמותו ומהותו, כי עלידי הקמת המשכן

א. הפסוק 'ויקהל משה גו' אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם" - קאי בפשטות על ציווי עשיית המשכן, אלא ש'הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת" (כדרשת רז"ל²). כיוון שהשבת היא למעלה מהמשכן, אבל עיקר עניין "ויקהל משה" היה בשביל ציווי עשיית המשכן.

ועל-פי זה יובן הטעם שהוצרך להיות "ויקהל משה את כל עדת בני-ישראל" - מכיוון שהמשכן הוא עניין כללי, שהרי עלידי "ועשו לי משכן" נעשה "ושכנתי בתוכם"³, "בתוך כל אחד ואחד מישראל"⁴, לכן הוצרכו כל ישראל להיות נוכחים בשעת הציווי על עשיית המשכן.

ב. על-פי זה יש לבאר גם כן מה שכתב רש"י שעניין "ויקהל משה" היה "למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר", שאז אמר לו הקב"ה "סלחתי כדברך"⁵ - כיוון שהעניין ד'ויקהל משה" מתייחס לציווי עשיית המשכן (כנ"ל), ועשיית המשכן קשורה עם

(1) ריש פרשתנו.

(2) מכילתא ופרש"י עה"פ.

(3) תרומה כה, ח.

(4) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(5) לשון הכתוב - שלח יד, כ. וראה פרש"י תשא לג, יא. ועוד.

(6) תשא לג, טז.

(7) ראה ד"ה כי תשא דש"פ ויקהל, מבה"ח אד"ש תשי"א פ"ד

(תו"מ ח"ב ע' 262 ואילך). וש"נ.

האבן עזרא מפרש: חח - באוון; נזם - באף; טבעת - באצבע; וכומז - בזרוע.
מכאן אנו למדים כיצד הורים צריכים לחנך את ילדיהם:

חח (באוון) - על ההורים להאזין להוראת התורה ולדברי גדולי ישראל בכל הקשור לחינוך הילדים.
כמוֹכֵן מוטלת חובה על ההורים להקשיב היטב לשיחות שהילדים מנהלים עם חברים ובינם לבין עצמם,
כדי להדריכם בדרך הנכונה.

נזם (באף) - להורים צריך שיהיה 'חוש ריח' מפותח, כדי להבחין אם החברים שעמם ילדיהם מתחברים
הם אכן טובים ומחונכים כדבעי.

טבעת (באצבע) - ההורים מחוייבים להורות ולהראות ב'אצבע' לילדיהם את הדרך הישרה העולה בית
אל, ולהסביר להם בדרכי נועם את הטוב והתועלת הצפונים בהליכה בדרך הישרה, וכן את הנזק העלול
לבוא בדרך הפכית.

כומז (בזרוע) - לצד ההסבר בדרכי נועם על ההורים לפעול בתוקף ובהקפדה בחינוך ילדיהם. לא רק
כשהילד אינו ממושמע, אלא אף כשהילד מציית - עליו לחוש שיש עליו שמירה קפדנית של הוריו בכל
הנוגע לחינוכו.

(לקוטי דיבורים כרך ג, עמ' תקעג'תקעד)

וכל איש אשר נמצא איתו תכלת וארגמן... הביאו. כל מרים תרומת כסף ונחושת הביאו... וכל אשר נמצא איתו עצי שיטים... הביאו (לה, כג'ד)

בנדבת בני ישראל למלאכת המשכן היה דבר והיפוכו: מצד אחד - כל איש ואישה הביאו כפי נדבת
ליבם וכפי מה שהיה בידם, ומצד שני - כל בני ישראל, ללא יוצא מן הכלל, השתתפו בנדבה זו.
משמעות הדברים בפנימיותם:

יש פרטים שבהם כל ישראל שווים, כדוגמת המצוות המעשיות. לעומת זאת, יש עניינים, דוגמת אהבת
ה' ויראת ה', שבהם יש חילוקי דרגות.

תכלית הכוונה היא, שהאחדות תבוא לידי ביטוי גם באותם דברים שבהם יש הבדלים בין איש לרעהו,
דהיינו, שיהיה ניכר כי למרות ההבדלים, כולם מאוחדים ושווים לפני הקב"ה.

רעיון זה בא לידי ביטוי הן בנדבת המשכן, כאמור, והן בעשיית המשכן בפועל, כפירוש רש"י על הכתוב
בפרשה, "ולהורות נתן בליבו, הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן":

"ואהליאב משבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות והשווהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן
והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר ולא ניכר שוע לפני דל".

(לקוטי שיחות, כרך לא, עמוד 217)

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת (לח,ח)

אמר רבנו הזקן: בתרומות המשכן היו זהב כסף ונחושת, ולא היה דבר מבריק חוץ מהמראות הצובאות,
שמנהן נעשו הכיור וכנו. הכיור וכנו מפורטים בסוף כל כלי המשכן, אך שימושם הוא בראש כל עבודות
המשכן, כי "נעוץ תחילתן בסופן".

(היום יום טז אדר"א)

נאמר¹³ "ונחנו מה", דהיינו שעמד בתנועה של
ביטול אמיתי, הביטול דבחינת מ"ה¹⁴, ולכן פעל
גם בכל בני ישראל את עניין ההקלה והביטול
בבחינת מ"ה.

וזהו "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל": עצם
הקהלתם של בני ישראל, שבני ישראל מצד עצמם
מתקלים לעשיית המשכן - אינה מספקת, אלא
הקהלתם צריכה להיות על-ידי משה דווקא.

ונוסף על פעולתו של משה בעניין ההעלאה
מלמטה למעלה, לפעול בישראל ביטול אמיתי
(כנ"ל) - הנה גם המשכת השכינה מלמעלה למטה
היתה בכוחו של משה דווקא, כיוון שמה הוא
"שושביא דמלכא"¹⁵, שהוא הממשיך המשכת
העצמות למטה.

ד. אמנם, מבלי הבט על גודל מעלת המשכן, שבו
נתקיים העניין של "ושכנתי בתוכם" - הרי עניין
השבת הוא למעלה עוד יותר מעניין המשכן (כנ"ל
ס"א).

וביאור העניין - על דרך שמצינו בנוגע לזמן
לעתיד לבוא, שאף שכללותו הוא גילוי העצמות,
מכל מקום בזה גופא יש ב' מדרגות בכללות¹⁶: א)
הזמן שבו "אין להם מנוחה" . שנאמר¹⁷ ילכו מחיל
אל חיל¹⁸, ב) "יום שכולו שבת ומנוחה"¹⁹, שזהו
עניין נעלה הרבה יותר, ולכן אין שייך בזה עליות
כו'.

ועל דרך זה הוא החילוק בין עניין המשכן לעניין
השבת: במשכן ישנו סדר של העלאה מלמטה
למעלה - תחלה חצר אוהל מועד, אחר-כך אוהל
מועד, עד שמגיעים לקדש הקדשים; מה שאין כן
שבת היא בבחינת מנוחה.

וזהו "ויקהל משה גו", שכולל ב' עניינים אלו:
בכללותו - עניינו הוא הציווי על עשיית המשכן,
"ושכנתי בתוכם"; אבל בזה גופא נכללת גם הנקודה
היותר פנימית - "שבת ומנוחה".

(13) בשלח טז, זח.

(14) ראה תו"א שמות מט, ג. סה"מ תרנ"ד ע' קצה. ועוד.

(15) זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב.

(16) ראה המשך תרס"ו ע' יב ואילך. ועוד.

(17) תהלים פד, ח.

(18) ברכות ומו"ק בסופן.

(19) תמיד בסופה.

נעשית דירה לו יתברך בתחוננים, שעניין הדירה
הוא לעצמותו ומהותו, כמשל דירת האדם, שעצם
ומהות האדם דר בהדירה, וגם כמו שהוא ערום בלי
לבושים, ועל דרך זה בעניין הדירה למעלה⁸.

אמנם, כדי שעניין זה יבוא לידי פועל - הוצרכו
להמתין עד למחרת יום הכיפורים, שבו אמר
הקב"ה "סלחתי כדברך":

עד יום הכיפורים - גם לאחר שנסתיימו ארבעים
יום השניים, וכבר מחל להם הקב"ה על החטא -
לא היתה זו אלא מחילה בלבד, אבל עדיין לא היה
הריצוי דהקב"ה לבני ישראל כמו קודם החטא.

ורק לאחר ארבעים יום האחרונים, כשנפעל
עניין הריצוי, שישאל נעשו מרוצים להקב"ה כמו
קודם החטא, ועוד יותר מקודם החטא, שהרי עניין
התשובה הוא "כפליים לתושיה"⁹,

ונוסף לזה היתה אז גם המעלה דאתערותא
דלתתא - כדיוק הלשון "סלחתי כדברך", "בשביל
מה שאמרת"¹⁰, וכידוע¹¹ שאתערותא דלעילא הבאה
על-ידי אתערותא דלתתא היא למעלה מאתערותא
דלעילא הבאה מצד עצמה (וזהו המעלה של יום
הכיפורים על חודש ניסן),

הנה רק אז היתה יכולה להיות עשיית המשכן -
"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", המשכת העצמות.

ג. וכשם שבעניין הזמן הוצרכה להיות עשיית
המשכן למחרת יום הכיפורים דווקא - כן הוא
בעניין נפשות ישראל, שעשיית המשכן הוצרכה
להיות בכוחו של משה דווקא, שזהו עניין "ויקהל
משה":

ובהקדמה - שתוכן עניין "ויקהל גו" את כל עדת
בני ישראל" הוא אסיפת והקהלת ("צונויפקלייבן")
כל כוחות הנפש והעלאתם למעלה, ועניין זה
- ביטול והעלאת הנבראים - הוא כלי לעניין
"ושכנתי בתוכם".

אמנם, ידוע שהביטול שבנבראים מצד עצמם
אינו ביטול אמיתי, ולכן זקוקים הם לבירור שני¹².
ובירור זה נעשה על-ידי משה דווקא, שעליו

(8) ראה תו"מ סה"מ שבט ע' שח. וש"נ.

(9) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(10) פרש"י עה"פ שלח שם.

(11) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. ובכ"מ.

(12) ראה תו"א וישב כח, ב. ובכ"מ.

פרשת ויקהל

ששת ימים תעשה מלאכה (לה,ב)

ציווי זה נאמר למחרת יום הכיפורים (רש"י ריש פרשתנו)

מה הקשר בין מחרת יום הכיפורים ל"ששת ימים תעשה מלאכה"? אלא ביום הכיפורים אמר הקב"ה למשה "סלחתי כדבריך", שנתכפר לישראל חטא העגל; ו"ששת ימים תעשה מלאכה" הוא סדר התיקון לחטא העגל, וכדלהלן: על חטא עבודה זרה אמר הרמב"ם (ריש הלכות עבודה זרה), שהוא נובע מכך שבני האדם טעו והחשיבו את הכוכבים והמזלות – אשר דרכם עוברת ההשפעה העליונה – למציאות עצמאית והשתחוו להם. הם סגדו ל'ממוצע', בשעה שאין הוא אלא ממלא תפקיד – כגרזן ביד החוצב בו. בבחינה 'דקה' יותר מסבירה תורת החסידות, שעצם ההתמסרות וריבוי ההשתדלויות והתחבולות בעסקים – מהווים גם הם מעין עבודה זרה ח"ו, משום שהאמת היא כי "ברכת ה' היא תעשיר", וכל השקעת השכל והתחבולות מתוך מחשבה שכך יתעשר יותר – כמוה כהשתחוואה (הרכנת הראש) ל'ממוצע'. רק התנהגות של "ששת ימים תעשה מלאכה", היינו ללא השקעת ראשו ורובו וללא התעסקות יתר – היא אשר עוקרת ומבטלת את שורש החטא של עבודה זרה.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 187-190)

וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' (לה,ב)

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת – כנגד מי?... כנגד עבודות המשכן (שבת מט)

מה הקשר בין עבודות המשכן לאיסורי מלאכה ביום השבת? ההסבר: ל"ט אבות המלאכות קשורות לצורכי האדם הכלליים – מזון, לבוש ובית. העבודה במשך ימי החול היא ה'בירור' והזיכוכ של הדברים האלה, וזה גם היה עניינו של המשכן, להעלות את הדברים הגשמיים. אך בשבת המלאכות האלה אסורות. יום זה לא ניתן לעבודת הבירורים (בשבת – בורר' אסור), אלא להעלות את כל מה שכבר נתברר בששת ימי המעשה.

אך אם כן, איך מותר לאכול בשבת, והרי גם אכילה היא 'בירור'? שאלה זו שאל כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' את זקנו אדמו"ר הזקן, ימים אחדים לפני הסתלקותו, וזאת היתה תשובתו:

דברי אוכל המותרים באכילה שורשם ב'קליפת נוגה', שיש בה תערובת טוב ורע. בששת ימי החול, הטוב והרע מעורבים ועבודת האדם היא להפריד את הטוב מהרע. אך בשבת אין צורך בכך, כי מערב שבת נפרד הטוב מהרע, ובבוא יום השבת כל המאכל נעשה רק טוב, ולכן אין צורך ב'בירור'. בשבת כוונת האכילה היא אך ורק להעלות את הטוב לדרגה נעלית יותר בטוב עצמו.

(דרך מצוותיך דף צב"צג)

חח ונזם וטבעת וכומז (לה,כב)

ה. והנה, דובר כמה פעמים²⁰ שעניין החורבן היה רק בבית המקדש הגשמי, אבל בית המקדש הרוחני שנמצא בכל אחד ואחת מישראל, עם פרטי עבודות המשכן ברוחניות – ישנם בשלימות גם עתה. וזהו שאמרו רז"ל²¹ "תפילות כנגד תמידין תקנום" – דלכאורה, הרי הקרבת קרבנות צריכה להיות בבית המקדש דווקא [שכן, כל זמן ש"לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה"²² היו יכולים להקריב גם בכמות, אבל מאז ש"באתם גו' אל המנוחה ואל הנחלה" נאסרה ההקרבה בכמות עולמית²³, גם בזמן הגלות]. ואם כן, איך יכולה להיות עבודת התפילה שהיא כנגד הקרבנות? – אלא שתחלה צריך האדם לבנות את בית המקדש הרוחני שבו, ובבית מקדש זה יכול הוא להקריב קרבנות, שהוא עניין עבודת התפילה. וכשם שבבנין המשכן בגשמיות הוצרכה להיות ההקדמה ד'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל' – כן הוא בנוגע לבנין בית המקדש הרוחני (לצורך עבודת התפילה שכנגד הקרבנות, שצריך להיות בבית המקדש הרוחני, כנ"ל), שבהקדמה לזה צריכה להיות העבודה ד'ויקהל גו' את כל עדת בני ישראל".

ו. והעניין בזה:

לכל לראש – על האדם להקהיל ולאסוף ("צונויפקלייבן") את כל כוחותיו לעניין התפילה²⁴. עבודת התפילה צריכה להיות לא רק בדיבור בלבד, ואילו המחשבה תהיה עסוקה בעניינים זרים מהתפילה, או שבכוח המעשה שלו יעשה עניינים אחרים – היפך פסקדין השולחן ערוך²⁵ שבשעת התפילה וברכת המזון אסור לעסוק בכוח המעשה בעניינים אחרים, אלא כל לבושי המחשבה דיבור ומעשה שלו צריכים להיות מלוכשים בתפילה. ולא די בכך שהלבושים דמחשבה דיבור ומעשה

20 ראה גם תו"מ חכ"א ע' 82. ע' 108 הערה 103. ועוד.

21 ברכות כו, א"ב.

22 פ' ראה יב, ט.

23 ראה מגילה י"ד, א. ספרי פ' ראה שם, ת. אנציק' תלמודית (כרך ג) ערך במה ע' שמ ואילך. וש"נ.

24 ראה פ' מהרז"ו לבר פפ"ד, א. וראה גם שיחת י"ט כסלו שנה זו (תשי"ט) סכ"ט (תו"מ חכ"ד ע' 277). וש"נ.

25 ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סצ"ו. סקפ"ג סי"ב (סי"ד).

יהיו עסוקים בתפילה, אלא נוסף לזה עליו להקהיל את כל כוחות נפשו – "כל עדת בני ישראל" – גם הכוחות הפנימיים של הבנה והשגה, שגם הם יהיו שקועים בתפילה, והיינו, על-ידי ההתבוננות כו'. אמנם, כל זה הוא עניין ההקהלה שהאדם פועל בכוחותיו מצד עצמו, ועל-פי האמור לעיל, אין זה מספיק עדיין, אלא צריך להיות גם העניין ד'ויקהל משה".

וענינו ברוחניות – שלא די בכך שהאדם מקהיל ואוסף את כוחותיו ועושה מהם מקדש כפי השגתו, אלא צריך להיות גם עניין הביטול למדרגה שלמעלה מהשגתו, וכמודגש בכך שהתחלת עבודת היום היא באמירת "מודה אני לפניך", שהוא עניין האמונה שיש בכל אחד ואחת מישראל בירושה מהאבות, ובהתאם לכך צריכה להיות ההתמסרות לעניין שלמעלה מהשגה, שמקבלים מהאבות ומרבותינו שבכל דור ודור.

ועל-ידי הקדמת "ויקהל משה גו'" – אזי יכול הוא לבנות את המשכן ולהקריב בו קרבנות, שהוא עניין התפילה (כנ"ל).

וכשם שבמשכן הגשמי ישנם כמה מדרגות, ועד שבאים אל הנקודה היותר פנימית, שזוהי בחינת "שבת ומנוחה" שלמעלה מחילוקי מדרגות (כנ"ל ס"ד) – כן הוא בתפילה, שיש בה כמה וכמה עליות, ועד שמגיעים לתפילת שמונה עשרה, שהיא דוגמת עניין "שבת ומנוחה", להיותה בתכלית הביטול (שלכן אומרים קודם התחלת שמונה עשרה "אד' שפתי תפתח גו"²⁶, כי האדם מצד עצמו עומד בתכלית הביטול, כך, שלא הוא המדבר, אלא "אד' שפתי תפתח"²⁷).

ז. וזוהי הנקודה התיכונה של פרשיות השבוע של חודש זה, החל מפרשת תרומה – שכולן עוסקות בעניין עשיית המשכן, שמשכן זה ישנו בכל אחד ואחת מישראל, והקמתו היא על-ידי העניין ד'ויקהל משה גו'", ועל-ידו פועלים את העניין ד'ושכנתי בתוכם".

וכיוון שתפילות הם כנגד קרבנות, הרי כשם

26 תהלים נא, יז.

27 ראה ד"ה אדנ' שפתי תפתח ד"א ניסן תשי"ב (תו"מ ח"ה ע' 101 ואילך). וש"נ.

יום הולדת

יום שמחה פנימית

יום השמונה עשר לחדש אלול – חי אלול – הוא יום הולדת מורנו הבעש"ט נ"ע, אשר אצל הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' צוקללה"ה נבג"מ זי"ע היה יום זה יום הילולא פנימית בסוד אתכסיא, ובו ביום היו אומרים דברי אלקים חיים בהצנע, רק לפני בניהם ביחידות. וגמירא מילתא – על פי סיפור מקובל מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע – אשר בו ביום – חי אלול – אומר כ"ק רבינו הבעש"ט נ"ע דברי תורה ברבים לפני תלמידיו ותלמידי תלמידיו וכל המקושרים אליהם.

(ספר השיחות תש"ח ע' 258)

ביום ההולדת יש לומר חסידות

בכל שנה ביום הולדתו היה אאמו"ר [=מהורש"ב] אומר דברי אלקים חיים, אלא שהיה בחשאי, מלבד כשאירע בשבת קודש. ביום ההולדת האחרון בעלמא דין אמר מאמר נתת נס ליראך להתנוסס מפני קושט סלה. כשסיים אמר לי: ביום ההולדת צריך לומר חסידות, ייתן השם יתברך לך מתנה שתאמר חסידות ביום הולדת שלך אלא שיהיה בחסד וברחמים – [קיום] הדבר אך שבע שנים.

(היום יום כ' חשוון – בתרגום)

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויהי רצון מהשם יתברך שתהיה שנת הצלחה אצל בלימוד התורה. וקיום המצות בהידור. בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

(אגרות קודש כרך כב אגרת ח'רג)

לנצל את היום להוספה בכול

ליהודי ניתן הכוח לנצל את יום הולדתו – במקום שיחלוף סתם כך, כיום חול, שיעשה אותו ל"יום טוב", אין טוב אלא תורה ומצוותיה, על ידי שינצל את היום "להעלות זיכרונותיו ולהתבונן בהם והצריכים תיקון ותשובה ישוב ויתקנם", וביום זה יוסיף בלימוד התורה, עבודת התפלה, נתינת הצדקה וקיום המצוות בהידור, ונוסף לאלו – לערוך התוועדות של שמחה חסידית, עם בני ביתו או גם חבריו וכו'.

[. .] ההצעה מופנית לכל ישראל, אנשים ונשים וגם טף, עד לקטני קטנים, שישבירו להם הוריהם שבים ההולדת יש להוסיף חידוש בכל ענייני טוב וקדושה, וההורים גם ידאגו שהילדים יחגגו את יום ההולדת בהתוועדות של שמחה חסידית יחד עם החברים (וילדה – עם חברותיה), כדי שהחלטות הטובות להוסיף בתורה ומצוות יבואו מתוך שמחה.

(תורת מנחם – התוועדויות תשמ"ח חלק ב ע' 480)

שטוען: וכי "קונץ" הוא לשבת בבית המדרש? צריכים ללכת ברחוב, ושם להתנהג כדבעי! וממשיך – וכי קונץ הוא ללכת ברחוב בלבד? יש ללכת לתיאטראות כו', ושם להתאפק מלנהוג שלא כראוי, ובכך יראה את "גבורתו" – "איזהו גיבור הכובש את יצרו"³⁷! וגם בכך אינו מסתפק, אלא הולך למקומות האסורים משום צניעות כו'; וגם בכך לא די לו, אלא רצונו לנהוג כדברי הגמרא³⁸ בנוגע לעניין התשובה, שצריך להיות "באותה אשה באותו פרק כו'..."

והמענה לזה – שאין זקוקים ל"קונצן" שלהם! כל אחד ואחד מישראל מבקש מהקב"ה "ואל תביאנו לידי נסיון"³⁹, ועל אחת כמה וכמה שאסור לאדם להביא עצמו לידי ניסיון! וכפי שמצינו אפילו בדוד המלך ש"הביא עצמו לידי ניסיון ונכשל"⁴⁰, ובוודאי שאין תובעים ממנו שיהיה גדול מדוד המלך... די לו אם יהיה מדריגה אחת למטה מדוד המלך!...

וזהו ההוראה מפרשתנו:

כשהיה צורך להקהיל את ישראל למטרת בנין המשכן, "ושכנתי בתוכם", שזוהי מטרה היותר נעלית, תכלית הכוונה של כל ההשתלשלות, ונוסף לזה היתה ההקהלה על ידי משה רבינו, וזמן ההקהלה היה למחרת יום הכיפורים, שבו דומין בני ישראל למלאכים כו'⁴¹ – הנה לאחרי כל זה, הוצרכו להבטיח שלא להקהיל אנשים ונשים יחד⁴². ומכאן הוראה לכל הזמנים: כאשר מתאספים יחד, לאיזו מטרה שתהיה, ולו הקדושה ביותר – אסור להביא עצמם לידי ניסיונות, ודווקא על ידי הנהגה זו אפשר לגשת לקיום העניין של "ושכנתי בתוכם".

(מהתוועדות שבת פרשת ויקהל התשי"ט.

תורת מנחם כרך כה, ע' 81-87)

37) אבות רפ"ד.

38) יומא פו, ב.

39) נוסח ברכות השחר (מברכות ס, ב).

40) סנהדרין קז, רע"א.

41) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתר"י ס"ט. סתר"ט ס"ט. וש"נ.

42) ראה גם מכתב כ"ה אייר שנה זו (תשי"ט – אג"ק ח"ח ע' שצד), ובהנסמן בהערות שם.

שבקרבות נאמר²⁸ "ריח ניחוח", ש"ריח" הוא עניין ההעלאה מלמטה למעלה, שעל ידי זה נעשה עניין ה"ניחוח", המשכה מלמעלה למטה²⁹, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" (כלשון הספרי³⁰) – כן הוא גם על ידי עניין הקרבות ברוחניות, שעל ידי זה נעשה "ניחוח", המשכה מלמעלה למטה בכל העניינים הרוחניים, ועל ידי זה גם בגשמיות, כמו שכתוב³¹ "אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'", וכל הברכות האמורות בפרשה.

* * *

ח. על הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" איתא בזהר³²: "אלין גוברין, דכניש לון ואפריש לון לחודייהו". והיינו שמדייק מלשון "עדת בני ישראל", בני ישראל ולא בנות ישראל.

ומבאר בזה האור החיים הקדוש³³: "ומן הסתם לא יכחיש שלא נזדמנו הנשים לשמוע דבר ה', ובפרט להביא נדבת המשכן³⁴, וכן הוא אומר³⁵ ויבואו האנשים על הנשים, אלא יכוון לומר כי הקהיל האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן".

והטעם שהוצרכו להיות האנשים בפני עצמם והנשים בפני עצמם – לא כהטועים שאחד מהם הוא פחות במדריגה, אלא כדי למנוע ניסיונות כו'. ט. ההוראה מעניין זה:

ישנם אלו שרצונם להראות "קונצן", ומכניסים עצמם בניסיונות, בטענה שכאשר אין להם ניסיונות אין כל "קונץ" בכך שהנהגתם היא כדבעי... ולכן – טוענים הם – יש צורך ללכת למקומות כו', ואף על פי כן להימנע מעניינים שאינם כדבעי, ואזי יהיה זה "קונץ"!...

– כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר פעם³⁶ אודות מי

28) פינחס כח, ת. ועוד.

29) ראה לקו"ת פינחס עו, א. עז, א. ובכ"מ.

30) עה"פ.

31) ר"פ בחוקותי.

32) ח"ב קצו, ב.

33) ריש פרשתנו.

34) נזכר גם שהמשכן ה' תיקון על חטא העגל, ואינו ברור (המו"ל).

35) פרשתנו לה, כב.

36) ראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 192 ואילך.

יהודי דורש ותובע "היכן השכינה!"

נתמלאו הסימנים, כלו כל הקיצים, מה אם-כן חסר?

למרות שבניישראל כבר עברו ריבוי צרות ותלאות כו', כבר נתקיימו כל הסימנים שהובאו בגמרא אודות "עקבות משיחא" (ועוד יותר מזה...), כולל גם "היסח הדעת"... וכבר "כלו כל הקיצין", אף-על-פי-כן, עדיין לא בא!...

כפי הנראה, הדבר היחיד שחסר הוא - החוצפה של בניישראל, לדרוש ולתבוע מהקב"ה שיביא את הגאולה...

בעניין הנ"ל - יש הוראה ולימוד מהפרשה שקרינו זה עתה ביום השבת-קודש: על הפסוק "ויבוא משה ואהרן אל אוהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם" - מפרש רש"י: "אמרו ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו... לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבינו, כל הטורח טרחנו שתשרה שכינה בינינו וכו'", ואכן, פעלו את גילוי והשראת השכינה - "וירא כבוד ה' אל כל העם... וירא כל העם וירדו ויפלו על פניהם".

וההוראה מזה:

לכל לראש - כאשר יהודי לא רואה גילוי שכינה, הרי זה פועל אצלו רגש של צער ובושה כו' ("היו ישראל נכלמים"), ובוודאי לא ייתכן ש"ינעם" לו כאשר אינו רואה גילוי שכינה!

ומכיוון שכן, לא ינח ולא ישקוט עד שיפעול גילוי השכינה - כשם שבאו ישראל למשה בטענה ותביעה: "כל הטורח שטרחנו כו'".

ומשה רבינו - עושה את כל התלוי בו, "ויבוא משה ואהרן אל אוהל מועד", ותיכף ומיד - שלא לעכב רגע מיותר - "וייצאו ויברכו את העם", עד ש"וירא כבוד ה' אל כל העם... וירא כל העם גו'".

ומזה מובן גם בענייננו:

כאשר בניישראל נמצאים בגלות, במעמד ומצב שאין גילוי שכינה, "אותותינו לא ראינו גו'" - לא יכולה להיות להם הרגשה טובה! כיצד ייתכן ש"ינעם" ליהודי כאשר אינו רואה גילוי שכינה?! - דבר כזה הוא היפך טבעו של יהודי! אין לך גלות גדולה מזו שיהודי "מרגיש טוב" בזמן הגלות - בחוץ-לארץ, וכן בארץ-ישראל - לפני ביאת משיח צדקנו ובניין בית-המקדש!

אדרבה: טבעו של יהודי, שכאשר אינו רואה גילוי שכינה - דורש ותובע "היכן היא השכינה?!". "היכן הוא משיח צדקנו?!".

ולא ינח ולא ישקוט - עד שיפעל גילוי השכינה לכל ישראל, "וירא כבוד ה' אל כל העם.. וירא כל העם", כלומר, גילוי השכינה שעל-ידי ביאת המשיח אינו עניין השייך ל"יחידי סגולה" בלבד, כי אם, לכל בניישראל, "כל העם".

(מרשימת דברי כ"ק אדמו"ר בעת ביקור הרבנים הראשיים לישראל, כ"ז באדר שני ה'תשמ"ו; התוועדות ה'תשמ"ו כרך ב, עמ' 832-834)

ישראל:
(א) בפירוש בארת המים להריקאנטי מצוה קעב:

"שכל עניני התורה והמצוות אינם בדרך הטבע רק דרך סגולה, כי הטבע נכנעה לפני התורה והמצוה ולכן נקראת תושיה... וכל זה הוא מצד הסגולה".

(ב) בהקדמת בעל החרדים (בשם ספר שושן סודות): "יש סגולות למצוות..." (וראה שם לפני כן: "וצדקה וקטורת יוכיחו").

(ג) ב'אור החיים' הקדוש על הפסוק (יתרו כ,יב) כבד את אביך ואת אמך: "כי יש מצוות שיש בהם סגולות נפלאות מלבד שכר אשר קבע להם ה', וזו [= כיבוד אב ואם] גילה אותה ה'".

(ד) ב'אור החיים' פרשת אחרי יח,ב: "יש בתורה ומצוות סגוליות וכו'".

אמנם כ"ק אדמו"ר קבע כאמור כי "כל מצוה ומצוה... יש בה גם סגולה מיוחדת" (על דרך מה שכתב בהריקאנטי "שכל עניני התורה... דרך סגולה").

ולכאורה מדוע אם כן לא נודעו לנו סגולותיהן של חלק גדול מהמצוות? מצינו אפוא התייחסות ישירה לכך באור החיים הק' פרשת אחרי יח,כד), הכותב לבאר ("ונראה לפרש בהשכיל על דבר אמת") "למה לא גילה ה' הדרגות המצוות וסגולתם ואדרבה... שאין לנו לומר מצוה זו גדולה וזו קטנה... וחש ה' כשיתגלה הדבר כל אחד ילך וישתדל במה שחפץ ובמה שצריך ולא ישתדלו בשאר מצוות, לזה סתם הדברים [= על פי רוב] ובוזה ישתדל האדם בכלן כדי שתבוא לידו גם מצוה שסגולתה דבר הצריך לו...".

ולהוסיף כי במכתב הרבי (ליקוטי שיחות כרך כד עמ' 583 - הערה דיבור המתחיל והטף) מציין לגמרא בבא קמא פז,ב: קטן יעשה לו סגולה... ספר תורה.

שעושה רצון בעלה" במובן, שעליה ליצור את "רצון בעלה", לעשות ולגלות את רצונו האמיתי. הנה, המקור לחיוב ואפשרות האשה להשפיע על הנהגת בעלה - מופיע ב'ראשית חכמה' שער הענוה פרק חמישי ד"ה והמתגאה: "ואם אשתו מוכיחתו במילי דשמיא - חייב לקבל ממנה. וזה מדרכי הענוה. ואם היא רואה בו דבר שאינו הגון, ואינה מוכיחה אותו - נענשת...".

והנה בהמשך שם נאמר ש"רוב הקטטות... בין איש לאשתו הוא בסיבת אבדת הממון...", אולם הרבי נקט להיפך שהנשים תוותרנה על עניני ממון ומותרות עבור לימוד בעליהן כו'.

זכותו של המלמד זכות

בשיחות חורף תנש"א האריך הרבי בשיחות ארוכות אודות לימוד זכותן של ישראל.

ויש לציין ל'ספר חסידים' סימן תרלג:

שוחר טוב יבקש רצון. אם ראית אדם שמדבר טובות מחבירו אף מלאכי-השרת מלמדים עליו זכות לפני הקב"ה, כמה-דאת-אמרת (תשא לג,יט) וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם.

על סגולות במצוות התורה

כאשר הסביר הרבי מדוע יצא לראשונה במבצע תפילין, ביאר בין השאר והדברים מופיעים בליקוטי שיחות כרך וא"ו עמ' 271 (ובתורת מנחם כרך נא עמ' 222):

כל מצוה ומצוה, נוסף על עיקר ענינה שהיא ציווי הקב"ה וצריך לקיימה מצד עול מלכות שמים.. יש בה גם סגולה מיוחדת.

וכאשר האדם זקוק לאיזה ענין במיוחד, מחפש הוא... המצוה שיש בה גם סגולה הזקוקה [- הדרושה] לו.

על סגולה במצוות מצינו עוד אצל גדולי

הבכי שפרץ את מסך הברזל

ציור דיוקנו של צדיק מעניק כוחות • האח יצא הודות לבקשת האחות • חידוש הרבי ל'קולא' בענייני אבלות קשור בהתקרבות הגאולה • האומנם ביקש הרבי זמן להשלים תיקון העולם?! • ויתור האישה על מותרות בעבור לימוד תורה של הבעל • ומדוע לא נתגלו הסגולות שבכל המצוות? • רשימה נוספת בסדרת 'יסודתו בהררי קודש'

בבכי — יבואו!

בהושענא רבה תשל"ג, כאשר חילק הרבי "לעקאח" (עוגת דבש) – לאלה שלא קיבלו בערב יום הכיפורים – עברה הגברת מ.ו. וביקשה את ברכת הרבי שאחיה ומשפחתו יזכו לקבל אשרת יציאה מברית המועצות.

הרבי לא הגיב על הבקשה. הגברת זזה הציידה ופרצה בבכי שנמשך זמן רב. לפתע פנה אליה הרבי ואמר כי בשנה זו יזכו לצאת מרוסיה. האישה שבה לביתה בשמחה, ואכן, באותה שנה זכו אחיה לצאת מברית המועצות.

כאשר הגיעו האח ומשפחתו אל הרבי ונכנסו ל"יחידות", שח להם הרבי מה שאירע, ובפנותו אל האח התבטא ואמר: "בזכות אחותך נתקבלה תפילתה, ואתה עכשיו כאן".

הנה, חלקו הראשון של הסיפור מזכיר את הסיפור שאירע בתקופת נשיאות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, על היהודי שנענה תחילה מהרבי כי אינו יכול לעזור לו ורק לאחר בכייתו ובקשת הרז"א עברו בירכו הרבי (מוהרש"ב) ונושע.

בהזדמנות ביאר זאת הרבי (ראה ליקוטי שיחות כרך כד עמ' 227. "שערי המועדים" ראש השנה

עמ' נה): שבתחילה אכן לא היה ראוי לברכה, ורק בעקבות שברון הלב שנגרם לו, נעשה כלי ומוכשר להיות ראוי לברכה – הוא הדין אפוא בנידון דידן. החלק השני – נראה שהתבטאות זו שייכת גם לענוותנותו הגדולה של הרבי, שביקש לא לתלות את הניסים בו, כי אם בכוח התפילה כו'.

דיוקנו של צדיק

באגרות קודש כרך ב' עמ' פא כותב הרבי (בחי כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ):

יש לי העונג הגדול לשלוח לו מתנה... את תמונת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א... מאמר רז"ל (סוטה לו,ב) שתיאור דמות דיוקנו של אדם קדוש לנגד העיניים נותן כוח ללכת בדרך התורה והמצוות.

מאחל, אני לו שדמות דיוקנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א תעניק לו כוחות רעננים לעשות הרבה טוב בכלל, ובמיוחד בעבודה... שבה מתעניינים מקרב לב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, כב' ואני... והן הן הדברים שהזוהר הרמב"ן את בנו (כתבי הרמב"ן איגרת ח'): "בני, בכל עת תזכור אותי. ותהיה דמות דיוקני לנגד עיניך, לא תסור מלפניך. וכל דבר אשר ידעת בני שאני מואס אותו, אל

תאהב אתה לעשותו, שמור מצוה וחיה". ובספר 'עבודת הקודש' לחיד"א (ציפורן שמיר סימן ח' אות קיח): "יצייר דיוקנו של אביו נגד עיניו ויועיל לו... ויוסף הצדיק ניצול במה שנראית לו דמות דיוקנו של אביו כמו שאמרו רז"ל...".

הנדרש עוד זמן 'לתקן עולם'?

אחד המקורבים לרבי שמע פעם את הרבי מתבטא כמדבר אל עצמו חורף תשנ"ב, תקופה קצרה לפני כ"ז באדר, (תוכן הדברים): "נולדתי ביום שישי, וכשנולדים ביום שישי מאחרים בכול ואני בכול מאחר, ואיני מספיק להשיג את מבוקשי".

האיש ראה צורך להגיב, וציין את פעולותיו של הרבי בעולם עד שנראה היה – לדבריו – כי דעתו הקדושה נחה (ראה 'בקודש פנימה' לרב יוסף אשכנזי, עמ' 32).

אמנם נשמעה טענה מבין חסידים כי לא הייתה זו תגובה כשורה, שכן לדעתם פנה הרבי בעצם לריבון העולמים, שיש לו עוד תכניות רבות שלא הספיק לבצע ולשם כך זקוק לעוד זמן כדי להשלים תיקון העולם במלכות שדי... ולא היה כל צורך במענה מרגיע.

בדומה לכך, שנים קודם לכן אירע בכמה הזדמנויות, שכאשר ביקשו מאנשים להימנע מלהטריח את הרבי, כגון לא לגשת לקבל 'כוס של ברכה' או 'עוגת דבש' בערב יום כיפור – התבטא הרבי (בשנים תשל"ט; תשמ"א; ועוד) בהריפות כשתוכן הדברים היה, כי כאשר מונעים ממנו להעניק ולהשפיע – גורמים כביכול שמלמעלה ימעטו בהשפעה לו.

בהקשר לכך יש לציין לפירוש ה'חתם סופר' (תורת משה) על הפסוק 'והותירך ה' לטובה בפרי בטןך' – כי לכל אדם יש לו קצבה מה הוא צריך לתקן בתורה ובמצוות, ומי שגמר ההקצבה ההיא, השלים ימיו. אמנם, היינו אם הוא לעצמו, אבל אם יש לו בנים או אחרים הפועל עליהם להיטיבם, אז אין קצבה לזה. ועל זה אמר 'והותירך ה' – שייתן לך מותרות חיים לטובה, 'בפרי בטןך' – כדי שתוכל לפעול עליהם (וכן מובא בשם הרב הצדיק רבי יהושע מבעלזא – אור הצפון גליון כה עמ'

נה). וקדמו לכל זה דברי חז"ל לפסוק 'ימים יוצרו ולא אחד בהם', וק"ל.

ה"קולא" לטובה!

חידוש גדול חידש הרבי אודות הקולא בענייני אבלות, כמאמר חז"ל ש"הלכה כדברי המייל באבל" (עירובין מו,א) שזוהי גם טובה לנפטר ו"בכלל אין צריך לחפש חומרות בעניינים כאלה" (תורת מנחם – מנחם ציון כרך ב' עמ' 371; המלך במסיבו כרך ב' עמ' סדה). שכן מצינו גם גישה שונה בשם הרה"צ ר' שלום מבעלזא זצ"ל שסבר, כי אין לו לאדם להקל לעצמו כשאירעה לו אבלות רחמנא ליצלן, כי החמרה בזה היא סגולה לאריכות ימים ושנים טובות (כתבי מוה"ר מהר"ם מבילוגריי זצ"ל נעתק ב'אוצר הצפון' גליון כה עמ' נה).

אמנם, יתכן ומילתא בטעמא – אף שהרבי הזכירו רק כסניף – שהזמן גרמא "כיוון שמשיח צדקנו עומד לבוא ואז יבטלו לגמרי כל עניני אבילות" (תורת מנחם ובהמלך במסיבו שם).

כוחה של אשה

בריבוי הזדמנויות עמד הרבי על תפקידן של נשי ישראל להשפיע על בעליהן. דוגמאות אחדות להלן:

בש"פ נשא ט' סיון תש"כ (תורת מנחם כרך כה עמ' 137) התבטא הרבי:

האשה צריכה לדרוש ולעורר את הבעל בנוגע לענין המצוות, כולל כמובן נתינת הצדקה, וכן בענין קביעות עיתים לתורה ללימוד התורה בריבוי (ולא להסתפק בלימוד שיעורי חת"ת) ולשמור את זמני הקביעות.

וביום שמחת תורה תשכ"ב (שם כרך לב עמ' 157):

ובתוקף שיש לנשים – ניצולם להאיץ את בעליהן ללימוד התורה בריבוי, ותכריז האשה: הנני מוותרת על כמה וכמה עניני מותרות ובלבד שיוכל הבעל ללמוד תורה כפי החיוב בהלכות תלמוד תורה. הרבי אף פירש (תורת מנחם כרך לד עמ' 167 ועוד) את מאמר חז"ל "איזוהי אשה כשרה כל